

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD
YÖNETİM KURULU BAŞKANI
ÖMER SABANCI’NIN
YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ
AÇILIŞ KONUŞMASI

20 Aralık 2005
Ankara

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxoffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın İstişare Konseyi Başkanım,
Değerli TÜSİAD üyeleri, sayın basın mensupları

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Her yıl olduğu gibi, yılın son Yüksek İstişare Konseyi toplantısında kapsamlı bir değerlendirme yapmak üzere Ankara'dayız.

Son yıllarda altına imza attığımız önemli gelişmelere baktığımızda, on yılların çözümsüz sorunlarında başarılı adımlar atılabildiğine şahit oluyoruz.

Hükümet, işbaşına gelir gelmez AB konusunda dikkati çeken bir kararlılık sergiledi. Kopenhag Siyasi Kriterleri çerçevesinde, demokratik standartların gelişmesi yönünde önemli açılımlar sağlandı. Bu kararlılık bizi bugüne kadar getirdi ve “aday ülke” olmaktan çıkarak, “müzakere eden ülke” olmayı başardık. Kamu otoritesi dışındaki kurumların sürece etkin katılımını sağlayacak bir model henüz netlik kazanmamış olsa da, esnek ve dinamik bir “Müzakere İzleme ve Yönlendirme Komitesi” ile müzakere sürecinin başlamasını da heyecan verici bir gelişme olarak kaydettik.

Öte yandan IMF destekli makro uyum programları birbiri ardına başarıyla ve itina ile uygulandı. Uzun süredir arzulanan ve sürülebilir büyümenin en önemli unsurlarından biri olan makro ekonomik istikrar büyük ölçüde sağlandı. Şüphesiz, hem iç hem de dış dengede bazı kırılma noktaları devam ediyor. Ancak hükümetin makro ekonomik istikrara verdiği önem çok belirgin ve umut verici.

Uygulanan makro uyum programının 2007 sonuna kadar sürdürülecek olması, 2006 yılında Merkez Bankası'nın enflasyon hedeflemesine geçecek olması, yine 2006 yılı itibarıyla 3 yıllık orta vadeli mali planın devreye alınacak olması, yabancı sermaye girişindeki belirgin artış ve özelleştirme sürecinde elde edilen başarı orta vadeli kararlar için olumlu bir atmosfer yaratıyor.

Ancak elde edilen nispi istikrarın kalıcı ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması açısından ekonomiyle ve AB yönelimiyle ilgili bazı kaygılarımızı dile getirmek istiyorum.

Öncelikle ekonomiyle ilgili üç konunun dikkatle ele alınması gerekmektedir: Cari açık, işsizlik ve bölgesel gelişme dengesizliği... Bunlardan en çok tartışılanı cari açıktır.

Türkiye bugüne kadar cari açıklarını finanse edebilmiş, bu finansmanın kalitesi de günden güne yükselmiştir. Cari açıkların geçmişe göre daha az borç yaratarak finanse edilebilmesi önemli bir gelişmedir. Ancak yine de mevcut durumun dikkatle izlenmesi ve yapısal bazı değişiklikler için bir an önce düğmeye basılması elzemdir.

Cari açığın oluşumunda, yatırımlardaki artışın önemli faktörlerden biri olduğunu biliyoruz. Bundan vazgeçmemiz mümkün olmadığına göre, **ekonomimizin, cari açık üreten yapısını değiştirmemiz gerekir**. Bu, sanayi üretimimizin katma değerini yükseltmeyi gerektiren ve ancak orta vadede sonuç verebilecek, ciddi bir strateji işidir. Kısa vadede ise ülkeye giren sermayenin kompozisyonunu değiştirmeye çalışmak gerekir. Bu da doğrudan yabancı sermaye girişinin artırılması anlamına gelir.

Bu konuda olumlu bazı gelişmeler kaydediyoruz. Örneğin, vergi oranlarında yapılan indirimin, yatırımları çekme açısından önemli bir rekabet engelini ortadan kaldırdığını düşünüyoruz. Ancak bu kararın, haksız rekabetin önlenmesi için atılacak doğrudan adımlarla desteklenmesi gerekir. Kayıt dışı ekonominin önlenmesi doğrultusunda, açık ve doğrudan bir

mücadele başlatılmasının, yatırımcılar için, en az vergi indirimleri kadar önemli olduğu unutulmamalıdır.

Unutulmaması gereken bir başka önemli nokta da istihdam üzerindeki aşırı vergi yüklerinin kayıt dışı istihdama yol açtığıdır. **Vergi denetiminde yeni felsefe, mevcut mükellefleri daha çok sıkıştırmak değil, kayıt altına girmeyeni kayda almak olmalıdır.**

Bu çerçevede, zorlu kararları verip, basit idari düzenlemeleri gerçekleştirememek de anlaşılması güç bir durum yaratmaktadır. Yabancı sermaye yatırımlarının artarak devam etmesi için, yabancıların gayrimenkul edinimindeki hukuki boşluğun bir an önce doldurulması gerekmektedir. Keza iki yıldır sayın Başbakan'ın başkanlığında gerçekleştirdiğimiz "yatırımcı danışma konseyleri" bildirimlerinde, en önemli yatırım ortamı problemi olarak dile getirilen, yatırım ortamının hukuk güvenliğini sağlaması beklenen "İdari Yargılama Usul Kanunu" ile ilgili düzenlemede de bir türlü ilerleme kaydedilememektedir. Öte yandan yerli ve yabancı yatırımcıların işlemlerini tek elden takip etmek ve sorunlarını çözmek üzere tek-durak ofis olarak çalışılacak bir yapılanmaya gidilmesi uzun süredir konuşulmakta ama bir ilerleme elde edilememektedir.

AB'ne üyelik müzakerelerimizi kapsayacağı tahmin edilen 2006–2014 döneminde, Türkiye'nin yıllık ortalama yaklaşık %6 civarında büyüebileceği öngörülmektedir. Söz konusu büyümenin gerektirdiği ek sabit sermaye yatırımlarının ise yabancı sermaye girişleri ile destekleneceği varsayılmaktadır.

Yatırım istihdam demektir. Dikkatle ele alınması gereken ikinci önemli konu da budur.

Yatırımların önü bu büyüme oranlarını yakalayacak biçimde açılmadığı takdirde, bugüne kadar yapılanlar da bir anlam kazanamayacaktır. Çünkü Türkiye'nin daha çok istihdam yaratmaya ihtiyacı vardır. Bu konuda kilit noktalardan biri küçük ve orta boy sanayinin istihdama yapabileceği büyük katkıdır. **Türkiye'nin KOBİ'ler için ayrı bir stratejisinin olması şarttır. Böyle bir strateji olmazsa, istihdamı gerektiği kadar artıramamak bir yana, refahı ülke sathına yaymakta da zorluk çekilebilecektir.** Bu da bizi dikkat edilmesi gereken üçüncü konuya getirmektedir.

Türkiye'de bölgelerarası bir gelişme eşitsizliği vardır. Bu eşitsizlik, tıpkı istihdam sorunu gibi, ekonomik faaliyetin nihai amacının, yani toplumsal refah artışının yaygınlaşmamasına, dolayısıyla pratikte gerçekleşmemesine yol açmaktadır. Çünkü burada ortalamaların ne olduğu değil, gerçekte nüfusun çoğunluğunun refahı ne kadar pay aldığı önemlidir. Bu bilinmeyen bir gerçek değildir. Hal böyleyken, **kalkınma anlayışını bölgesel potansiyellerin harekete geçirilmesi prensibine dayandıran "Bölgesel Kalkınma Ajansları"nın neden hala devreye sokulmadığını anlamak mümkün değildir.**

Şimdi de AB yöneliminde eksikliğini hissettiğimiz bazı noktaların altını çizmek istiyorum: Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliği, topyekûn bir toplumsal dönüşüm, kapsamlı bir iç ve dış iletişim projesidir. Ekonomik olduğu kadar siyasi bir projedir.

Topyekûn bir dönüşümden söz ediyorsak, tüm kurumların istekle ve hedefi gözden kaçırmadan sürece katılımından söz ediyoruz demektir. Bu mekanizmayı çalıştıracak olan siyasi iradedir.

Kapsamlı iletişim gereğinden söz ediyorsak, hükümet temsilcilerinin, 25 AB ülkesinde mekik dokuyor olması lazım. Dış tanıtım ve iletişim konusunda 17 Aralık sonrası gözlenen yavaşlama dikkat çekicidir. Oldukça kapsamlı bir model ile başlayan iletişim ve dış tanıtım

atılımı, neredeyse tamamen durmuş gözükmektedir. Öte yandan, özellikle 3 Ekim sonrası AB yönelimi ile ilgili iç iletişime de büyük önem vermek gerekirken, ortada bir iç tanıtım ve iletişim stratejisi bulunmamaktadır.

Türk toplumunun, AB süreci konusunda doğru ve düzenli olarak bilgilendirilmesi, AB konusunun ülke gündeminin birinci sırasında yer alması gerekmektedir.

Türkiye'nin gündemi AB'dir, yatırımdır, istihdamdır, bölgesel kalkınmadır. Demokrasi, kamu yönetimi, siyasal sistemin iyileştirilmesidir. Güvenliktir, sağlıktır, eğitimidir. Oysa gündemin üst sıralarını sık sık, Türkiye'nin birinci önceliği olmaması gereken konular işgal etmektedir. Ülkemiz, bir anda parlayan, hızlı cepheleşmelere yol açan ve gündemi gereksiz yere işgal eden tartışmalardan yorgun düşüyor. Bu tartışmaların siyasi çalkantı yaratma riski, ekonomide bir tedirginlik örtüsünün sürekli var olmasına yol açıyor.

Ortaya çıkan zaman, enerji ve kaynak kaybı bir yana, bu tür konular Türkiye'nin dünyadaki imajını olumsuz yönde etkiliyor, itibarını zedeliyor. Yarattıkları siyasal kamplaşmayla da ülkenin istikrarını tehdit ediyor.

Gündemin üst sıralarında yer alması gereken bir başka konu da, ifade özgürlükleri ve siyasal katılıma yönelik sorunlardır.

Nedense, demokrasi konusunda ileri-geri çalkalanmaktan bir türlü kendimizi kurtaramadık. **Fazla demokrasinin Türkiye'yi dış güçlere karşı zayıf düşüreceği inancı, kendi kendimizi zayıf düşürmenin en önemli aracı haline geldi.**

- İfade özgürlüğünün önüne konan engelleri bir türlü tam anlamıyla ortadan kaldırmayarak,
- Siyasi katılımın kanallarını tıkayarak,
- Sivil toplumun gelişmesine mütereddit kalarak,
- Demokratik hakların kullanılması sırasında güvenlik güçlerinin oransız güç kullanımına göz yumarak,
- Kültürlerin özgürce gelişebileceği ortamlar yaratılmasını Türkiye'yi bölme planlarının bir parçası olarak görerek, **demokrasimizi evrensel ölçülere göre geliştirmek yerine, orta karar bir seviyede tutmaya çalışıyoruz.**

Bu noktada zaman zaman gözlenen bir başka problemden daha bahsetmek istiyorum. Kamu otoritelerinde gözlediğimiz kararsız tutum, bazı yasa maddelerinin kapıdan kovulup bacadan girmesi, Türkiye'nin demokratik standartlarda elde ettiği başarıyı dış dünyaya anlatma çabalarımızın önüne bir engel olarak dikiliyor. Türkiye aleyhine propaganda yapanların, istikrar ve demokrasi içinde gelişmesini istemeyenlerin, sürekli kışkırtma zemini arayanların ekmeğine yağ sürülüyor.

Orhan Pamuk, Hırant Dink davalarına, Hasan Cemal, İsmet Berkan, Murat Belge, Haluk Şahin ve Erol Katırcıoğlu hakkında açılan davalara, "yasalar böyle ne yapalım" bakış açısıyla değil, yasaların çağdaş çoğulcu demokratik standartlara uygun olmamasının siyasi sorumluluğu üstlenilerek yaklaşılmalıdır.

Demokratik standartlar açısından bir başka sıkıntı da Türkiye'de siyasete katılma kanalları ile ilgili olarak var. Seçim ve Siyasi Partiler Yasası'ndan oluşan, siyasetin bugünkü hukuksal temeli, çağdaş çoğulcu demokrasi anlayışı ile bağdaşmayacak bazı unsurlara sahiptir.

Sayın Başbakan, bir erken seçimi düşünmedikleri yönünde çok açık sözler sarf etti. Bu, önümüzde belki de bir daha yıllarca yakalayamayacağımız bir fırsat olduğunu gösteriyor.

Siyasetin hukuksal altyapısını, bu alanda kalıcı bir istikrarı temin edecek ve çağdaş demokratik yapının gereklerini yerine getirecek biçimde değiştirmek, ancak ufukta bir seçim olmadığı zaman mümkündür. Bu fırsat değerlendirilmelidir.

Seçim sisteminde tek kaygı siyasi istikrar olmamalıdır. Siyasi istikrarın temsilde adaletle birleştirilmesi gerekir. Bugünkü yüksek barajla bir sonraki seçime gitmek, bir kez daha çok sayıda oyun parlamento dışında kalmasına ve temsildeki çarpıklığın artarak sürmesine neden olacaktır. **Yeni yasa çalışmasıyla baraj mutlaka birkaç puan düşürülmelidir. Ayrıca, seçim sistemi, seçmenin temsilcisine daha kolay hesap sorabileceği, siyasete daha aktif katılabileceği bir yapıya kavuşturulmalıdır.** Bunun modelleri mevcuttur.

Siyasi Partiler Yasası'nın, parti içi demokrasinin gelişmesini, şeffaf ve hesap verebilir bir yönetimin oluşmasını sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekir. Yasa, çağdaş demokrasi ve ifade özgürlüğü anlayışıyla bağdaşmayan maddelerden arındırılmalıdır. Bu konuları tartışmak ve sonuçlandırmak için şimdi tam zamanıdır.

Sayın Cumhurbaşkanı, değerli üyeler,

Artık kabullenmemiz gereken bir gerçekler bütünü var: Devlet yapısına, uluslararası iletişimin gereklerine, insan kaynakları konusuna, 21. yüzyılın yeniliklerine uyum gösteren bir bakış açısıyla yaklaşmak zorundayız. Çünkü, bu sorunları aşmadan, ne müzakerelerde başarılı olabilir, ne dış politikadaki davalarımızı etkin bir şekilde savunabilir, ne de küresel ortamda ekonomik rekabet gücü yükselen bir ülke olabiliriz. Bu gerçeklerin önümüze koyduğu sorumlulukları devlet, özel sektör, akademik dünya, medya, sivil toplum olarak, millet olarak üstlenelim.

Bu noktaya gelebilmek, önemli bir çaba, zaman ve kaynak harcayarak mümkün oldu. Bunun boşa gitmemesi için de elbirliği ile çalışmak zorundayız.

İşte bu yüzden, AB rotasından sapmadan ve hedefe doğru, istekle, kararlılıkla ilerleyerek, siyasal istikrarın omurgasını oluşturan demokratik gelişme çizgimize kuvvetle sahip çıkarak, ekonomik istikrarın gereklerini, uzun vadeli bir bakış açısıyla değerlendirerek hareket etmek zorundayız.

İş dünyasının temsilcileri olarak, kendimizi sürecin dışında görmüyoruz. Aksine imkânlarımızı azami ölçüde seferber ederek, ülkenin hedeflerine ulaşmasında en yüksek katkıyı sunmaya çalışıyoruz. Geleceğe olan inancımız da bu geleceğin inşasında aktif olarak yer almaktaki isteğimizden ve kararlılığımızdan kaynaklanıyor.

Beni dinleme sabrını gösterdiğiniz için hepinize teşekkür ederim. Şimdi, konuşmalarını yapmak üzere, Onur Konuğumuz, Cumhurbaşkanı Sayın Ahmet Necdet Sezer'i kürsüye arz ediyorum.